

4. Колбіна Т. В., Олексенко О. О. Іноземна мова професійного спрямування: аспект міжкультурної комунікації. *Сучасна парадигма викладання іноземних мов у закладах вищої освіти*: тези доповідей Міжуніверситетського науково-практичного семінару (м. Харків, 16 квіт. 2019 р.). Х.: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019. С. 77–81.

5. Ізмайлова О. А. Формування іншомовної комунікативної компетенції як структурного компонента комунікативної культури студентів мовних ВНЗ. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. 2010. № 17. С. 66–72.

Христина Вербицька,
доцент кафедри іноземних мов
та культури фахового мовлення
(Львівський державний університет
внутрішніх справ),

Тетяна Липченко,
викладач кафедри іноземних мов
та культури фахового мовлення
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІНШОМОВНОГО ФАХОВОГО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті досліджено аналіз педагогічних умов функціонування технології іншомовного фахового орієнтованого навчання. Визначено її компоненти, засади реалізації та успішного функціонування у навчальному процесі. Уточнено зміст поняття «методика викладання».

У статті також розглянуто проблему розвитку професійної креативності студентів нефілологічних спеціальностей у процесі навчання англійської мови.

Визначено, що професійно орієнтоване навчання за умови інтеграції зі спеціальними дисциплінами, використання методів навчання, що спрямовані на вирішення професійних завдань, імітацію професійної діяльності та продукування креативних ідей, допоможуть розвивати професійну креативність студентів.

Ключові слова: педагогічні умови, професійна підготовка, професійна креативність, професійно орієнтований підхід, розвиток креативних здібностей.

Abstract. *The analysis of educational conditions of the technology of ESP teaching functioning has been done in the article. Its components, basics of implementation and successful functioning have been determined. The meaning of the concept «teaching method» has been specified.*

The problem of the development of professional creativity of students of non-philological specialties in the process of teaching English is explored in the article. It is determined that the development of creativity is an urgent problem of professional education, and the modern system of higher education is aimed at improving the English-language training of future specialists. It is characterized that the success of a specialist's professional activity to a significant degree will depend not only on his professional competence, but also on personal creative abilities. The author defines the concept of professional creativity as the professional quality of a specialist's personality, based on individual creative abilities and manifests itself in an original approach to professional tasks, generating new productive ideas, and the ability to solve problem situations. A feature of teaching a foreign language in higher school, in contrast to the middle level, is that it should be professionally oriented. A professionally oriented approach to teaching a foreign language is aimed at studying professional vocabulary and terminology, focused on reading literature in the specialty and free communication in the field of professional activity. The structural elements of professionally oriented teaching of a foreign language include: communication skills by type of speech activity (speaking, listening, reading, writing), language knowledge and skills, sociocultural knowledge and skills. It is determined that professionally oriented teaching of foreign languages is effective when it is integrated with special disciplines of the vocational training cycle. Therefore, professionally oriented training, subject to integration with special disciplines, the use of teaching methods aimed at solving professional problems, imitation of professional activity and the manifestation of creative abilities will help develop students' professional creativity.

Key words: *educational conditions, professional training, professional creativity, professionally oriented approach, development of creative abilities.*

У сучасному світі фахівцю будь-якої сфери діяльності необхідне знання іноземної мови. Англійська мова як мова інтернаціонального спілкування значно розширює коло фахової компетентності майбутнього спеціаліста. Саме тому система вищої освіти України нині зосереджена на вдосконаленні англійської підготовки майбутніх спеціалістів. У Концепції розвитку англійської мови в університетах зазначено, що високий рівень володіння англійською мовою серед випускників дозволить їм повноцінно й ефективно брати участь у професійному та академічному житті [1]. Однак, окрім високого рівня професійних знань, роботодавці звертають увагу на особистісні якості працівника, зокрема ті, які допомагають здійснювати прогрес, висувати нові ідеї, оригінально виходити з проблемних ситуацій. Такою якістю

є креативність, а її розвиток у процесі навчання у вищій школі є актуальною проблемою професійної освіти. Зазначене вище визначає нагальність нашої розвідки та пошук ефективних підходів розвитку професійної креативності під час навчання іноземної мови на нефілологічних спеціальностях.

Висвітлення проблем професійно орієнтованого навчання іноземних мов знаходимо у працях вітчизняних учених, зокрема Л. Кнодель, А. Корнілової, О. Першукової, А. Пертук та ін. Однак питання пошуку ефективних шляхів розвитку професійної креативності в контексті професійно орієнтованого навчання не була предметом наукових розвідок.

Мета статті – розкрити дидактичний потенціал професійно орієнтованого підходу для розвитку професійної креативності студентів нефілологічних спеціальностей у процесі навчання англійської мови.

Особливістю навчання іноземної мови у вищій школі, на відміну від середньої ланки, є те, що воно має бути професійно-орієнтованим. Це поняття використовується для позначення процесу викладання іноземної мови студентам нефілологічних спеціальностей вищих закладів освіти, орієнтованого на читання літератури за фахом (предметної спеціалізації), вивчення професійної лексики та термінології, а головне – вільного спілкування у сфері професійно-педагогічної діяльності.

До структурних елементів професійно орієнтованого навчання іноземної мови входять:

1. Комунікативні вміння за видами мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо). Кінцевою метою професійно орієнтованого навчання діалогічного мовлення є розвиток умінь вести бесіду, обмінюватись інформацією професійного характеру з певної теми. Навчання монологічного мовлення полягає у створенні різних жанрів монологічних текстів, наприклад: повідомлення інформації професійного характеру, виступ із доповіддю, створення презентацій, розширені висловлювання у процесі дискусії. Метою професійно орієнтованого навчання аудіювання є формування вмінь сприйняття і розуміння висловлювання співрозмовника іноземною мовою в монологічній формі або в процесі діалогу. Результатом професійно орієнтованого навчання читання є формування вмінь володіння усіма видами читання текстів різних стилів та жанрів. Метою професійно орієнтованого навчання письма є розвиток комунікативної компетенції, що проявляється в умінні реферативного викладу, аноту-

вання, а також перекладу тексту з іноземної мови на українську та з української – на іноземну.

2. Мовні знання та навички, що включають знання фонетики, граматики, правил словотворення, лексичних одиниць, термінології.

3. Соціокультурні знання, які мають на меті ознайомлення студентів не лише з новим способом мовного спілкування, а й культурою народу мови, що вивчається.

Однак професійно орієнтоване навчання іноземних мов у немовних закладах вищої освіти не зводиться лише до вивчення «мови за фахом». Суть професійно орієнтованого навчання іноземних мов полягає в його інтеграції зі спеціальними дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань та формування професійно важливих рис характеру особистості [3, с. 316].

Тому професійно орієнтоване навчання за умови інтеграції зі спеціальними дисциплінами, використання методів навчання, що спрямовані на вирішення професійних завдань, імітацію професійної діяльності та прояв креативних здібностей допоможуть розвивати професійну креативність студентів.

До технологій професійно орієнтованого навчання вже традиційно в сучасній педагогіці відносять:

- ігрові технології, засновані на застосуванні навчально-рольових імітаційних ігор;
- проектні технології, що дозволяють студентам самостійно конструювати і застосовувати власні професійні та практично орієнтовані навички;
- евристичні технології навчання, що створюють педагогічні умови для організації продуктивних процесів мислення, які призводять до інтенсифікації процесу генерування ідей;
- технології контекстного навчання, які дають змогу подолати головне протиріччя сучасної системи професійної освіти.

Окрім зазначених технологій, уважаємо, що для розвитку професійної креативності ефективним буде використання технології ситуаційного навчання (метод кейс), яка розвиває вміння генерувати та реалізовувати креативні рішення професійних проблем, сприяє застосуванню набутих знань та досвіду для майбутніх професійних потреб, допомагає здійснювати принцип співтворчості в освітньому процесі та розвиває іншомовні комунікативні навички.

Розглянемо особливості застосування зазначених професійно орієнтованих технологій у процесі вивчення навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» для здобувачів вищої освіти першого курсу спеціальності.

Ігрову технологію для розвитку професійної креативності майбутніх поліцейських можна застосовувати під час вивчення різноманітних лексичних тем. Зокрема, для набуття комунікативного досвіду вирішення проблемних ситуацій та використання мовних засобів відповідно до комунікативних намірів, під час вивчення теми «Реагування на заяви та повідомлення про правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події» можна використовувати розігрування ролей: одні курсанти виконують роль безпосередніх учасників ситуації, інші – відпрацьовують функціональні обов'язки майбутньої професії. Особливістю цього методу для розвитку професійної креативності є те, що такі ігри мають непередбачуваний хід подій, розвивають навички імпровізації і швидкого реагування на проблемні ситуації.

Також цей метод допомагає здобувачам вищої освіти розвивати вміння уникнення непорозумінь та конфліктів. Потенціалом для цього є тема «Типи антисоціальної поведінки. Профілактика правопорушень. Порушення громадського порядку». Саме імітація конфліктних ситуацій розвиває вміння міжкультурної толерантності та попередження подальших правопорушень.

Метод кейс допомагає здобувачам вищої освіти чітко та детально висловлюватися на широке коло професійних тем, виражати власну думку з певної проблеми, аргументуючи усі «за» і «проти». Так, наприклад, під час вивчення теми «Випадки застосування зброї, застосування фізичної сили, спецзасобів та вогнепальної зброї» можна використовувати професійно орієнтовані кейси, перекладені на англійську мову. Обговорення кейсу сприяє вмінню влучно висловлювати думки для успішного вирішення проблем і завдань у професійній діяльності; швидко та гнучко реагувати на професійні завдання.

Метод проекту. Проектні роботи сприяють активізації пізнавальних навичок курсантів, розвивають творчі здібності, мотивують розширювати базу професійних знань. Для курсантів першого року навчання пропонуємо виконання проекту на тему «Juvenile Crime». На окремому занятті студенти представляють та обговорюють проекти з метою закріплення лексичних навичок з цієї теми. Важливим завданням є те, що до кожного індивідуального проекту майбутній поліцейський добирає 2–3 проблем-

них питання для обговорення з однокурсниками англійською мовою.

Евристична технологія надає можливість курсантам формулювати проблеми, робити висновки. Ефективними в контексті професійно орієнтованого навчання є «сократівська лекція» або лекція-діалог. Спеціально побудовані запитання підвищують ефективність навчання іноземної мови, надають можливості формування професійних мотивів. Так, наприклад, під час викладання лекційного з матеріалу з теми «Дорожній рух та життя людини (перевірка документів та транспортного засобу; керування транспортним засобом)» за допомогою проблемних професійно орієнтованих запитань активізуємо пізнавальну активність студентів, опираючись на їхній життєвий досвід, набуті знання з професійних дисциплін.

Отже, професійно орієнтований підхід іноземної мови окрім загальної мовної підготовки, спрямований на формування досвіду задля вирішення практичних професійних завдань та майбутніх професійних потреб. Цей підхід формує здатність іншомовного спілкування в побутовій, професійній та діловій сферах з урахуванням специфіки фаху, активізує зацікавленість до професії. Важливим аспектом професійно орієнтованого навчання є розвиток особистісних якостей студентів: толерантності, самостійності, наполегливості та креативності. Професійно орієнтований підхід володіє значним потенціалом для розвитку професійної креативності студентів за умови використання ігрових, проектних, евристичних та кейс-технологій, які спрямовані на вироблення навичок аналізу проблемних ситуацій, генерування креативних ідей та імітації професійної сфери діяльності.

1. Концепція розвитку англійської мови в університетах. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-konceptiyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatku-riven-v1-obovyazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi> (дата звернення: 02.04.2020).

2. Овчаренко Л. Р. Сутність професійно орієнтованого навчання іноземної мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей. *Science, Research, Development. Pedagogy*. URL: http://конференция.com.ua/files/scientific_conference/75/3/75-03_151-155.pdf

3. Опратний С. М. Основні напрями вдосконалення професійного навчання державних службовців ділової англійської мови. *Університетські наукові записки*. 2005. № 1–2 (13–14). С. 312–316.

4. Пономарьов О., Черемський М. Творчість як важлива умова становлення особистості. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2019. № 1. С. 65.

5. Шкабаріна М. А. Розвиток педагогічної креативності майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення фахових дисциплін: монографія. Рівне : Видавець О. Зень, 2019. 149 с.

Валентина Волошина,
викладач кафедри іноземних мов
та культури фахового мовлення
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

РОЛЬ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Анотація. У статті обґрунтовано використання засобів мультимедійних технологій у навчальному процесі, що істотно підвищує рівень засвоєння та запам'ятовування запропонованого матеріалу, окреслено можливість за допомогою інноваційних технологій представляти результати цікавого для студентів навчального завдання. Мультимедійні презентації поєднують у собі динаміку, звук і зображення, що значно покращує сприйняття нової інформації. Крім того, миттєвий доступ до будь-якої інформації, що міститься у мультимедійній презентації (чи то відео, звук, світлинки, текст, таблиці або графіки) дозволяє користувачеві поглянути на предмет оповіді одночасно з різних боків, отже скласти про предмет найповніше уявлення.

Ключові слова: інноваційні технології, мультимедійна презентація, мультимедійні засоби навчання, програма Power Point, активна модель навчання, самостійна робота.

Abstract. The usage of multimedia technologies methods is explained in the article, it significantly increases the level of learning and remembering of the proposed material, as perception is done simultaneously with the help of vision and hearing. The motivational factor plays an important role too, as the students have an opportunity to present the results of the interesting for them learning task, which was done under the control of the teacher, with the help of innovational technologies.

Multimedia presentations combine dynamics, sound and images, which significantly improves the perception of new information. In addition, instant access to any information contained in a multimedia presentation (whether video,